

УДК: 611.441:616-073.48]:616-071.3

© Левицька У.С., Мота О.М., Паска І.Р., 2012

УЛЬТРАЗВУКОВІ ВАРІАНТИ БУДОВИ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СТАТІ ТА КОНСТИТУЦІЙНОГО ТИПУ БУДОВИ ТІЛА Левицька У.С., Мота О.М., Паска І.Р.

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

Левицька У.С., Мота О.М., Паска І.Р. Ультразвукові варіанти будови щитоподібної залози в залежності від статі та конституційного типу будови тіла // Український морфологічний альманах. – 2012. – Том 10, № 2. – С. 50-52.

Робота присвячена вивченню форми долею і перешийка щитовидної залози у осіб різних вікових груп Прикарпаття шляхом ультразвукового дослідження.

Виявлений три варіанти будови щитовидної залози, які визначаються конституційним типом статури. Також встановлено, що у дітей підліткового віку незалежно від статі спостерігається асиметрія долей (виражене домінування правої доли над лівою), що може свідчити про швидше зростання правої доли чим лівою.

Ключові слова: щитоподібна залоза, ультразвукове дослідження, конституційні типи будови тіла.

Левицькая У.С., Мота О.Н., Паска И.Р. Ультразвуковые варианты строения щитовидной железы в зависимости от пола и конституционного типа телосложения // Украинский морфологический альманах. – 2012. – Том 10, № 2. – С. 50-52.

Работа посвящена изучению формы долей и перешейка щитовидной железы у лиц разных возрастных групп Прикарпатья путём ультразвукового исследования.

Выявлено три варианта строения щитовидной железы, которые определяются конституционным типом телосложения. Также установлено, что у детей подросткового возраста независимо от пола наблюдается асимметрия долей (выраженное доминирование правой доли над левой), что может свидетельствовать о более быстром росте правой доли чем левой.

Ключевые слова: щитовидная железа, ультразвуковое исследование, конституционные типы телосложения.

Levytska U., Mota O., Paska I. Ultrasonic options structure of the thyroid gland with sex and the human constitution // Украинский морфологический альманах. – 2012. – Том 10, № 2. – С. 50-52.

The work is devoted to studying the parts and isthmus of the thyroid gland in people of different age groups and living in Prykarpattia with the help of ultrasonic examination. It has been found out that there are three kinds of the thyroid gland that are determined by the peculiarities of the constitution. It has also been discovered that in teenagers regardless of the sex we may observe the asymmetry of the gland parts (noticeable predominance of the right over the left one) that can mean much faster growth of the right part than the left one.

Key words: thyroid gland, ultrasonic examination, constitution of body.

Вступ. Щитоподібна залоза (ЩЗ) варіює за формою, числом і розміщення своїх часток. Форма залози може бути різною: підковоподібною, півмісяцевою, у вигляді букви Н, зустрічаються випадки відсутності перешийка [1,5]. Також спостерігаються випадки асиметрії часток, відсутність однієї з половин залози і, нарешті, наявність пірамідної частки у вигляді подовгастого відростка, що відходить від перешийка чи від однієї з часток. Можливі варіанти форми ЩЗ мають суттєве значення при оперативних втручаннях і повинні обов'язково враховуватися практичними лікарями [2,6]. В останні роки для вивчення анатомічних особливостей ЩЗ широко використовують ультразвукове дослідження.

Сонографічна діагностика отримала широке використання в клініці та лікарській практиці завдяки вдосконаленим сонографічним технічним засобам та науковим досягненням. Звичайне застосування сонографії ЩЗ дало привід для нових орієнтацій в діагностичних стратегіях та терапевтичних концептах. Ультразвукове дослідження ЩЗ являється безпечним і неінвазивним методом, який дозволяє з великою точністю визначати її розміри, об'єм і структуру, що важливо не лише для оцінки поширеності зоба в популяції, але й для вивчення морфології залози.

Якщо врахувати, що особливості будови та морфометричних параметрів ЩЗ залежать від місця проживання, статі і конституційних особливостей обстежуваних, то вивчення даних характеристик органа мешканців Прикарпаття є актуальним не тільки для теоретичної, але й практичної медицини.

Мета. Вивчити особливості будови часток та перешийка ЩЗ осіб різних вікових груп Прикарпаття в залежності від статевих та конституційних особливостей.

Виконане дослідження є частиною планової наукової роботи на тему «Структура органів та їх кровоносного русла в онтогенезі, під дією лазерного опромінення та фармацевтичних засобів, при порушеннях кровопостачання, реконструктивних операціях та цукровому діабеті», номер державної реєстрації 0110U001854, що виконується на кафедрі нормальної анатомії Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького згідно з державним планом та програмою впродовж 2010-2014 років.

Матеріали та методи. Ультразвукове дослідження проводили в кабінеті ультразвукової діагностики при 7-му відділенні КЗЛОР „Львівська обласна інфекційна клінічна лікарня” за допомогою сонографа "CHISON". Використо-

ували конвексний трандюсер із робочою частотою 7.5 МГц без водної насадки. За допомогою ультразвуку обстежено 126 осіб (чоловічої статі – 65, жіночої статі – 61) віком від 12 до 60 років, які являються корінними мешканцями Прикарпаття. Розподіл обстежених на вікові групи представлено у таблиці.

Сканування ЩЗ починали з вивчення ультразвукових томограм, що орієнтовані вздовж горизонтальної площини тіла (поперечні зрізи) в ділянці перешийка. Для виконання дослідження ЩЗ в цій проекції датчик встановлювали на 2,5 см вище від груднинних кінців ключиць по серединній лінії шії і орієнтували його, скануючи поверхню перпендикулярно фронтальній

площині тіла. Для отримання повної інформації про ультразвукову анатомію ЩЗ в її поперечному зрізі датчик поступово зміщували вниз, в напрямку до нижніх полюсів часток, а потім – вверх, для вивчення верхніх полюсів.

На ультразвукових томограмах, виконаних в горизонтальній площині, вивчали топографо-анатомічне співвідношення ЩЗ з м'язами та судинно-нервовим пучком шії, трахеєю, стравоходом, а також отримували максимум інформації про форму бічних часток залози та їхнє розміщення.

Конституційні типи: доліхоморфний, мезоморфний, брахіморфний – визначали на основі індексів відносної довжини тулуба та відносної ширини плечей.

Таблиця. Кількість ультразвукових спостережень щитоподібної залози практично здорових осіб в залежності від віку, статі і конституційного типу будови тіла

Вік	Конституційні типи, стать						Всього
	мезоморфний		доліхоморфний		брахіморфний		
	ч	ж	ч	ж	ч	ж	
Підлітковий	7	5	7	7	5	5	36
Юнацький	5	5	6	5	4	5	30
Перший зрілий	6	5	4	5	5	5	30
Другий зрілий	6	6	5	4	4	5	30
Всього	24	21	22	21	18	20	126

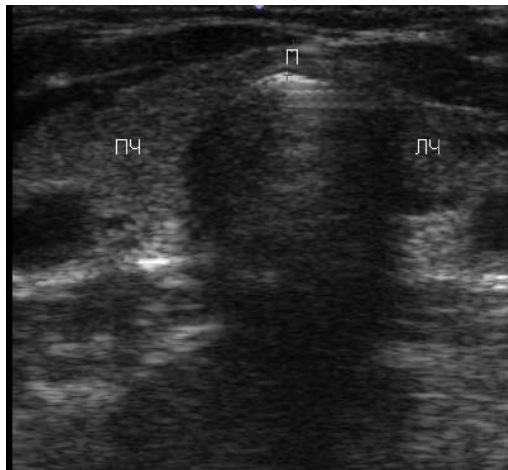

Рис. 1. Сканограма щитоподібної залози особи жіночої статі. Зріз у горизонтальній площині на рівні перешийка: ПЧ – права частка, ЛЧ – ліва частка; П – перешийок

Результати. Обговорення. При скануванні у горизонтальній площині ми детально вивчали стан країв, поверхонь бічних часток, визначали їхні лінійні розміри (ширину і товщину). На основі виявлених особливостей нами виділені три варіанти анатомічної будови ЩЗ.

Для першого варіанту будови ЩЗ характерні наступні особливості: частки ЩЗ мають вигляд трапеції, основа якої прилягає до щитоподібного хряща і кілець трахеї (рис.1), або трикутника (рис. 2). Перешийок має вигляд півкільця, що плавно переходить у передню поверхню кожної частки. Латеральний край формує S-подібний згин в результаті прилягання великих судин шії (загальна сонна артерія та внутрішня яремна вена). Кожна частка заглиблена в передньо-задньому напрямку, тому глибина її домінує над

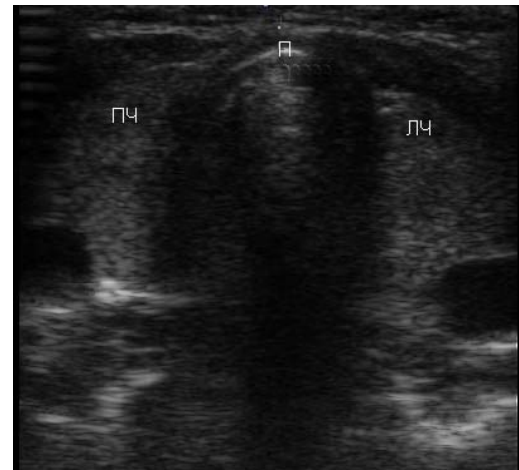

Рис. 2. Сканограма щитоподібної залози особи жіночої статі. Зріз у горизонтальній площині на рівні перешийка: ПЧ – права частка, ЛЧ – ліва частка; П – перешийок

шириною. Якщо частка має трикутну форму, то її передня поверхня плавно переходить у латеральний край, не формуючи згину. Великі судини прилягають до паренхіми частки в місці переходу латерального краю в задню поверхню. Як і в попередньому випадку кожна з часток заглиблена в передньо-задньому напрямку, тому глибина частки домінує над шириною.

Особливість другого варіанту будови ЩЗ полягає в тому, що кожна частка залози має вигляд рівнобедреного трикутника і в даному випадку глибина частки приблизно рівняється її товщині. Передня поверхня дуже плавно переходить у латеральний край, а великі судини шії прилягають до задньої поверхні. Трапляються випадки, коли кути трикутника згладжені і частка має округлу форму з випуклими поверхнями

та краями. Перешійок має вигляд півкільця і прослідковується чіткий його перехід в передню поверхню правої і лівої часток (рис.3).

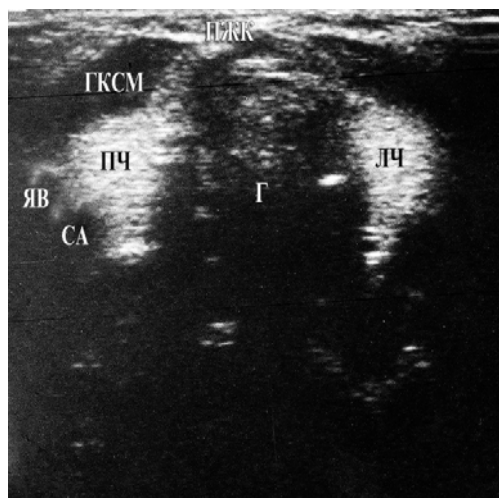

Рис. 3. Сканограма щитоподібної залози особи жіночої статі. Зріз у горизонтальній площині на рівні перешійка: ПЖК – підшкірна жирова клітковина; ГКСМ – грудинно-ключично-соскоподібний м'яз; ЯВ – яремна вена; СА – сонна артерія; ПЧ – права частка, ЛЧ – ліва частка; Г – гортань

Для третього варіанту будови ЩЗ характерними є наступні особливості: кожна бічна частка нагадує плоский прямокутник або паралелепіпед, де ширина домінує над товщиною. В цьому випадку залоза розміщена досить поверхнево і дуже легко пальпується. Перешійок розміщений майже горизонтально і непомітно переходить у передню поверхню кожної частки. (рис.4).

Рис. 4. Сканограма щитоподібної залози особи чоловічої статі. Зріз у горизонтальній площині на рівні перешійка: ПЧ – права частка, ЛЧ – ліва частка; П – перешійок

Нами вивчена залежність від вікових, статевих і конституційних особливостей обстежуваних. Перший варіант будови ЩЗ виявлено у 41 обстеженого (32,5 %). У 36 з них доліхоморфний тип будови тіла, що складає 87,8 %, а в 5- мезоморфний тип будови тіла (12,2 %). Другий варіант будови ЩЗ являється найбільш поширеним і ми його

зустріли у 56 обстежених, що складає 44,4 %. Він є найбільш характерним для осіб з мезоморфним типом будови тіла (38 обстежених – 67,9 %). Також даний варіант зустрічається серед осіб з брахіморфним та доліхоморфним типами будови тіла. Третій варіант будови ЩЗ ми виявили у 29 обстежених (23,0 %), серед яких переважають особи з брахіморфним типом будови тіла (25 осіб – 86,2%). Така закономірність розподілу будови часток ЩЗ в залежності від конституційного типу будови тіла спостерігається у всіх вікових групах.

Також в результаті проведеного обстеження виявлено, що в дітей підліткового віку незалежно від статі спостерігається асиметрія часток (виражене домінування правої частки над лівою), що може свідчити про більш швидкий ріст правої частки ніж лівої.

Висновки: Отже, отримані результати дозволяють зробити наступні висновки:

1. На основі особливостей країв та поверхонь часток ЩЗ, а також співвідношення між їхніми лінійними параметрами (шириною та товщиною) виділені три варіанти будови залози.
2. Описані варіанти зустрічаються у кожній віковій групі незалежно від статі і визначаються конституційними особливостями.
3. Виявлені нами форми часток залози повинні враховуватися при пальпаторному дослідженні органа з метою уникнення гіпо- чи гіпердіагностики, а також при оперативних втручаннях на ній.

Проведене дослідження є перспективним для клініки ендокринології та променевої діагностики, оскільки може стати теоретичним підґрунтям для створення класифікації варіантів будови часток та перешійка щитоподібної залози осіб різних вікових груп в залежності від статевих та конституційних особливостей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балаболкин М.И. Дисгенез щитовидной железы / Балаболкин М.И., Калинин А.П., Селищева А.Ф. // Ташкент: Медицина, 1983. – 112 с.
2. Казарян А.Г. Вариации форм щитовидной железы и значение их при операции // Тр.Ереванского мед.ин-та.-Ереван, 1960. – Вып.11. – С.115-120.
3. Мота О.М. Особливості макроанатомії щитоподібної залози осіб юнацького віку Прикарпаття / Мота О.М., Кривко Ю.Я., Вітик Р. // Вісник морфології. – 2005. – № 1 – С.112-114.
4. Удочкина Л.А. Варианты формы щитовидной железы по данным ультразвукового исследования // Вісник проблем біології і медицини. – 2003. – № 3. – С. 38-39.
5. Miller F.R. Surgical anatomy of thyroid and parathyroid glands // Otolaryngol. Clin. North. Am. – 2003. – Vol.36, № 1.– P.1-7.
6. Syrycki M. The examinations of thyroid gland isthmus topography in foetal period development – practical importance // Folia Morphol. (Warsz.). – 2003. – Vol.62, №1. – P.57-60.

Надійшла 08.02.2012 р.
Рецензент: проф. В.І.Лузін